

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARI¹ TURKISH LANGUAGE TEACHER CANDIDATES' ATTITUDES TOWARDS READING

Arş.Gör. Ahmet BAŞKAN

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü,
ahmet.baskan@dicle.edu.tr, Diyarbakır/Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma, “betimsel tarama modeli”ne göre yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü’nde öğrenim gören 194 öğrencidir. Araştırmada, katılımcıların okumaya yönelik tutumunun belirlenmesi amacıyla Sarar Kuzu ve Doğan (2015) tarafından geliştirilen Öğretmen Adaylarına Yönelik Okuma Tutumu Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumlarının “yüksek düzeyde” olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre, kız öğrencilerin okuma tutumu düzeylerinin erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf, anne-baba eğitim düzeyi, kitaplık bulunma ve süreli yayın takip etme değişkenleri ile öğretmen adaylarının okuma tutumları arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma becerisi, tutum, okuma tutumu, Türkçe öğretmeni adayları.

ABSTRACT

In this research, it was aimed to reveal the attitudes of Turkish teacher candidates towards reading in terms of various variables. The research was conducted according to the "descriptive scanning model". Participants of the study were the 194 students studying at the Turkish Language Teaching Department of Dicle University Ziya Gökalp Education Faculty during the spring semester of 2016-2017 academic year. In the study, Reading Attitude Scale for Teacher Candidates developed by Sarar Kuzu and Doğan (2015) was used to determine the attitude of participants to reading. As a result of the research, it was determined that the attitudes of the Turkish teacher candidates towards reading were "high level". According to gender variable, the level of reading attitudes of female students was found to be statistically higher than male students. There are no statistically significant differences between grade, parental education level, library presence, follow-up periodicals and reading attitudes of teacher candidates.

Keywords: Reading skill, attitude, reading attitude, Turkish teacher candidates.

1. GİRİŞ

Okuma; insanı ve dünyayı anlama, anlamlandırma, bilgi edinme için gerçekleştirilen, psikolojik ve biyolojik olarak sağlıklı bir gelişim için gerekli olan önemli bir eylemdir (Türkyılmaz, 2012: 478). Bilim ve teknolojinin büyük bir hızla geliştiği dünyamızda yenilikleri takip etmek ve bu yeniliklere uyum sağlamak, sürekli yenilenen ve artan bilgilere ulaşmak için okumak bir zorunluluk haline gelmiştir. Bilgi sahibi olmanın pek çok yolu olduğu bilinmektedir. Ancak okuma bu yolların en etkili ve verimli olanıdır (Susar Kırmızı, Fenli ve Kasap, 2014: 355).

Türkçe Sözlük’te (TDK, 2011: 2393) “*tutulan yol, tavır*” şeklinde tanımlanan “*tutum*” kavramının ilgili literatürde farklı tanımları söz konusudur:

- “Davranışı göstermeye yönelik itici bir güç ve eğilim” (Demirel, 2005)
- “Davranışı seçme sürecine etki eden kazanılmış ve içsel bir durum” (Senemoğlu, 2004).

Bireylerin bir konuda güçlü tutumlara sahip olması, beklenen davranışları gösterme olasılığını arttırmaktadır (Akkaya ve Özdemir, 2013: 77). Bireye istenen olumlu davranışlar kazandırmanın hedeflendiği eğitim

¹ Bu çalışma, 11-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında Ordu Üniversitesi’nde düzenlenen 9. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

uygulamalarında tutumların önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Zira eğitim öğretim sürecinin etkililiğinin artması, öğrencilerin okula, öğretmene, derslere ve diğer eğitim öğretim unsurlarına yönelik olumlu eğilim göstermesine bağlıdır (Sallabaş, 2008: 147).

Tutum, bireyin öğrenme-öğretme süreci başta olmak üzere okul içinde ve dışında pek çok etkinlikte, onun davranışlarına yön veren bir durumdur. Öğrenciler açısından düşünüldüğünde ise tutumların okula, öğretmene, herhangi bir derse veya okuma-yazma gibi pek çok becerinin kazanılmasına ve kullanılmasına yönelik olumlu ya da olumsuz olarak gelişebileceği ifade edilebilir (Baştuğ ve Keskin, 2013: 296).

Tutumların davranışlar üzerindeki belirleyici etkisinin olması eğitim sürecinde tutumların değiştirilmesi için uygun eğitim ortamlarının hazırlanmasını gündeme getirmiştir. Bu değişiklik sürecinin en önemli basamaklarından biri tutumların ölçülmesidir. Bu ölçme hem sürecin başında hem de eğitim sürecinin sonunda tutumların değişim düzeyini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Balcı, 2009a: 1313). Ayrıca özellikle anlama ve anlatma becerilerine yönelik tutumların belirlenmesi öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesi konusunda önemli veriler sunar.

“Okuma ihtimalini artıran ya da azaltan, duyu ve duyguların da eşlik ettiği zihinsel bir durum” olarak tanımlanan (Smith 1988: 215’ten akt. Balcı, Uyar ve Büyükkiz: 2012) okuma tutumu, genel bir ifadeyle öğrencinin okuma görevlerine yaklaşımını olumlu veya olumsuz etkileyen okumaya karşı hissettikleri duygulardır (Ogurlu, 2014: 30). Okuma tutumunun duyuşsal, bilişsel ve davranışsal birçok bileşeni içinde barındırdığı söylenebilir. Bireyin okuma esnasında hissettiği heyecan ve estetik haz duyuşsal; okumayı çekici ya da gerekli kılan inanç ve düşünceler bilişsel; okuma eylemini gerçekleştirme durumu da davranışsal boyuta örnek olarak gösterilebilir (Sara Kuzu ve Doğan, 2015: 776).

Öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları, onların okumada gösterdikleri performansı etkileyen en önemli etmenlerden biridir. Dolayısıyla öğrencilere sadece okumanın öğretildiği ancak okumaya ilişkin olumlu tutumlarının geliştirilmediği bir eğitim-öğretim sürecinden beklenen yararların elde edilemeyeceği söylenebilir (Başaran ve Ateş, 2009).

Okuma tutumlarının araştırılması, okuma sürecine ilişkin sorunların teşhisi, iyileştirilmesi ve incelenmesi; bunun yanında okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılması açısından önemlidir (Baştuğ ve Keskin, 2013). Bu gerekçeyle, araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumları sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumları anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumları baba eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumları evlerinde kitaplık bulunma değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Türkçe öğretmeni adaylarının okumaya yönelik tutumları süreli yayın takip etme değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, “betimsel tarama modeli”ne göre yürütülmüştür. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlardır. Tarama modellerinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde, herhangi bir değiştirme, etkileme çabası olmaksızın tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2015: 77).

2.2. Katılımcılar

Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü’nde öğrenim gören 194 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	Toplam
Kız	21	38	35	28	122
Erkek	14	20	19	19	72
Toplam	35	58	54	47	194

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, katılımcıların okumaya yönelik tutumunun belirlenmesi amacıyla Sarar Kuzu ve Doğan (2015) tarafından geliştirilen *Öğretmen Adaylarına Yönelik Okuma Tutumu Ölçeği* kullanılmıştır. Likert tipi olan bu ölçekte 8'i olumsuz, 30'u olumlu 38 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 38, en yüksek puan ise 190'dır. Puanın yüksekliği okumaya yönelik tutumun olumlu olduğuna işaret etmektedir.

Beşli Likert tipi derecelemenin kullanıldığı bu ölçekte, olumlu cümleler "kesinlikle katılıyorum" seçeneğinden "kesinlikle katılmıyorum" seçeneğine doğru "5, 4, 3, 2, 1" şeklinde puanlanırken, olumsuz cümleler de bunun tam tersi bir yol izlenerek "kesinlikle katılıyorum" seçeneğinden "kesinlikle katılmıyorum" seçeneğine doğru "1, 2, 3, 4, 5" şeklinde puanlanmıştır. Maddelerin sekizi (20, 21, 22, 23, 24, 26, 32 ve 33. maddeler) ters puanlanmıştır (Sarar Kuzu ve Doğan, 2015). Buna göre; 1,00-1,79 puan aralığı çok düşük, 1,80-2,59 puan aralığı düşük, 2,60-3,39 puan aralığı orta, 3,40-4,19 puan aralığı yüksek, 4,20-5,00 puan aralığı ise çok yüksek düzeyde okuma tutumuna sahip olduğunu ifade etmektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, SPSS 21.0 veri analiz programı kullanılarak çözümlenmiştir. Değişkenlere ilişkin betimleyici istatistikler, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir.

Sarar Kuzu ve Doğan (2015) tarafından yapılmış analizlerde, *Öğretmen Adaylarına Yönelik Okuma Tutumu Ölçeği*'nin tümüne ilişkin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiştir. Öncelikle verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity testi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda KMO katsayısı .923, Bartlett testi ise .01 düzeyinde manidar bulunmuştur. Böylece verilerin faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir.

Faktör analizi sonucunda, maddelerin birden fazla faktör altında yüksek faktör yükleri gösterdiğinin belirlenmesinden dolayı döndürme işlemi gerçekleştirilmiştir. Döndürme işlemi sonucunda, farklı faktörlerdeki yük değerleri arasında .10'dan daha düşük fark olan maddeler "binişik" olarak kabul edilmiş ve farklı faktörlerde binişik olduğu belirlenen maddeler binişik durumları sıra gözetilerek ele alınıp faktör analizinden çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçek toplam 38 maddeden oluşan 3 alt ölçekli bir ölçek elde edilmiştir. Tutumların bileşenleri açısından maddelerin dağılımına bakıldığında; 21 tanesinin bilişsel, 11 tanesinin duyuşsal, 6 tanesinin de davranışsal tutumları ölçer nitelikte olduğu belirlenmiştir (Sarar Kuzu ve Doğan: 2015: 779-780)

3. BULGULAR

Bu bölümde, öğretmen adaylarının okuma tutumu puan ortalamaları ile sınıf, anne-baba eğitim düzeyi, kitaplık bulunma, süreli yayın takip etme ve aylık okunan kitap sayısı değişkenleriyle okuma tutumları arasındaki ilişkileri betimleyen veriler sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Okuma Tutumu Puan Ortalamaları

N	En Az	En Çok	Standart Sapma	Ortalama
194	1,27	4,30	,484	3,64

Tablo 2'de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okuma tutumu puan ortalamaları yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların okuma tutumu puan ortalamalarının yüksek düzey okuma tutumunu ifade eden 3,40-4,19 puan aralığında olduğu belirlenmiştir ($\bar{x} = 3,64$).

Tablo 3. Okuma Tutumuna İlişkin Maddelerin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Ss	Sd	t	p
Kız	122	3,7202	,47172			
Erkek	72	3,5053	,47938	147,13	3,035	,03

Tablo 3'te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okuma tutumu düzeyleri cinsiyet değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t-testinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin okumaya yönelik tutumları "cinsiyet" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

($t_{(147,13)}=3,035$; $p<.05$). Aritmetik ortalamalara bakıldığında bu farklılaşmanın kız öğrenciler lehine olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, kız öğrencilerin okuma tutumu düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 4. Okuma Tutumuna İlişkin Maddelerin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Ss	Sd	F	p
1	35	3,7529	,34544			
2	58	3,6128	,55860	3-190	,765	,515
3	54	3,6171	,43163			
4	47	3,6176	,53315			

Tablo 4'te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okuma tutumu düzeyleri sınıf değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının "sınıf" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(3-190)}=,765$; $p>.05$).

Tablo 5. Okuma Tutumuna İlişkin Maddelerin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Öğrenim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ss	Sd	F	p
Okur Yazar Değil	117	3,6011	,48678			
İlkokul Mezunu	59	3,7114	,40990	3-190	1,234	,299
Ortaokul Mezunu	13	3,5738	,75653			
Lise ve Üstü	5	3,8973	,30302			

Tablo 5'te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okuma tutumu düzeyleri "anne eğitim durumu" değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının "anne eğitim durumu" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(3-190)}= 1,234$; $p>.05$).

Tablo 6. Okuma Tutumuna İlişkin Maddelerin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Öğrenim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ss	Sd	F	p
Okur Yazar Değil	28	3,6844	,30213			
İlkokul Mezunu	81	3,5903	,55913	3-190	,497	,685
Ortaokul Mezunu	51	3,6751	,50062			
Lise ve Üstü	34	3,6717	,38826			

Tablo 6'da araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okuma tutumu düzeyleri "baba eğitim durumu" değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının "baba eğitim durumu" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(3-190)}=,497$; $p>.05$).

Tablo 7. Okuma Tutumuna İlişkin Maddelerin Evde Kitaplık Bulunma Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Kitaplık Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ss	Sd	t	p
Kitaplık Var	114	3,6778	,51750			
Kitaplık Yok	80	3,5872	,43115	192	1,285	,200

Tablo 7'de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okuma tutumu düzeyleri "evde kitaplık bulunma" değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t-testinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin okumaya yönelik tutumları "evde kitaplık bulunma" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(192)}=1,285$; $p>.05$).

Tablo 8. Okuma Tutumuna İlişkin Maddelerin Süreli Yayın Takip Edilme Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Süreli Yayın Takip Ediyor musunuz?	N	Sıra Ortalaması	Ss	Sd	t	p
Evet	62	3,6927	,48174			
Hayır	132	3,6159	,48589	192	1,029	,305

Tablo 8'de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okuma tutumu düzeyleri "süreli yayın takip etme" değişkeni ile karşılaştırılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t-testinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin okumaya yönelik tutumları "süreli yayın takip etme" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(192)}=1,029$; $p>.05$).

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yüksek düzeyde okuma tutumuna sahip oldukları belirlenmiştir. Konuya ilişkin literatürde benzer sonuçlara rastlanmıştır:

Bozpolat'ın (2010) çalışmasında, araştırmaya katılan farklı bölümlerde (sınıf, ilköğretim matematik, fen bilgisi, okul öncesi, sosyal bilgiler ve Türkçe) okuyan öğretmen adaylarının kitap okumayı sevdiğikleri ve gerekli gördükleri, kitap okuma alışkanlığına sahip oldukları, kitap okumaya karşı istekli oldukları, okumanın etkisini ve yararını kabul ettikleri; yani okumaya karşı olumlu bir tutum içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamalarına bakıldığında ise okumaya karşı en olumlu tutum sahibi olan grubun Türkçe öğretmeni adayları olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Güzel'in (2014) çalışmasında da araştırmaya katılan Türkçe, sosyal bilgiler, matematik ve fen bilgisi öğretmen adaylarının tamamının okuma tutumu düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir; en yüksek düzeyde okuma tutumuna sahip olan grubun da Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören öğrenciler olduğu belirlenmiştir.

Yalman, Özkan ve Kutluca'nın (2013: 302) çalışmasında ise araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin %57'sinin okumayı sevdiği, %18,2'sinin kısmen sevdiği, %11,8'inin ise ilgilerini çeken kitapları okuduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada okumayı sevmeyen öğrencilerin oranı ise %12,7'de kalmıştır. Benzer biçimde, Özdemir'in (2013) çalışmasında da ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucuna göre, kız öğrencilerin okuma tutumu düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksektir. Bu bulgu literatürdeki ilgili çalışmalarda (Gömlüksiz, 2004; Yalınkılıç, 2007; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Arslan, Çelik ve Çelik, 2009; Bozpolat, 2010; Arı ve Demir, 2013) elde edilen sonuçları desteklemektedir:

Gömlüksiz'in (2004) öğretmen adaylarının okumaya yönelik görüşlerini incelediği çalışmasında, kız öğrencilerin kitap okumayı sevmeye ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Odabaş, Odabaş ve Polat'ın (2008) üniversite öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmada da kız öğrencilerinin erkeklere oranla okuma etkinliğine daha fazla süre ayırdıkları belirlenmiştir. Yalınkılıç'ın (2007) Türkçe öğretmeni adaylarının okuma tutumlarını incelediği çalışmasında, "sevme, alışkanlık, gereklilik, istek ve etki" boyutları açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okumaya ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Arslan, Çelik ve Çelik'in (2009) çalışmasında, üniversitede öğrenim gören kız öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bozpolat'ın (2010) çalışmasında da öğretmen adaylarının kitap okumayı sevmeye ilişkin tutumları incelenmiş ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okumayı sevmeye ilişkin daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Arı ve Demir'in (2013) ilköğretim bölümü öğretmen adaylarına yönelik araştırmalarında ise kız öğrencilerin kitap okumaya ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, kitaplık bulunma ve süreli yayın takip etme değişkenleri ile öğretmen adaylarının okuma tutumları arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmadığı ortaya konmuştur. Literatürdeki çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Özdemir'in (2013) çalışmasında, ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının anne-baba eğitim durumu ile süreli yayınları takip etme değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Arı ve Demir'in (2012) çalışmasında da öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumlarının anne ve baba öğrenim düzeylerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Balcı (2009b), Demir (2009) ve Mete'nin (2012) yaptıkları çalışmalarda da öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin toplam tutum puanlarının anne ve baba öğrenim düzeylerine göre anlamlı farklılıklar göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

5. ÖNERİLER

Temel dil becerilerinin geliştirilmesi doğrultusunda eğitim alan ve meslek yaşamlarında öğrencilerinin bu doğrultuda beceri gelişimlerine katkıda bulunmayı amaçlayan Türkçe öğretmeni adaylarının en önemli dil becerilerinden olan okumaya ilişkin olumlu tutumlara sahip olmalarının önemli olduğu ifade edilebilir.

Öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının gelecekte kendilerini rol model olarak göreceğ olan öğrencilerinin okuma tutumları üzerinde de etkilerinin olacağı (Doğan ve Çermik, 2016) gerçeğinden hareketle, özellikle Türkçe, Türk dili ve edebiyatı ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarını geliştirmelerinin ayrı bir önemi olduğu söylenebilir. Bu amaçla, ilgili bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının okumaya özendirilmesi için çeşitli uygulamalar yapılabilir. Öğretim elemanları tarafından verilecek ödevlerin nitelikli ve ilgi çekici edebi eserlerden seçilmesi, okuma kulüpleri kurulması ve işlevsel biçimde kullanılması, kitaplarla ilgili akademisyenlerin de katıldığı edebi tartışmalar yapılması gibi uygulamalar üniversite öğrencilerinin okuma tutumlarının gelişmesini sağlayabilir.

Yapılan çalışmalarda (Koçak, Kurtlu, Ulaş ve Epçaçan, 2015) öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ile eleştirel düşünme düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, özellikle

ilköğretimde masal gibi öyküleyici metinlerin çok yönlü düşünme becerilerini geliştirdiği, ilgili araştırmalarda (Karakuş Tayşi, 2007; Bağcı Ayrancı, 2017) ortaya konmuştur. Bu bağlamda, ilköğretim yıllarından başlanarak gerek öğretmenlerin gerekse anne ve babaların çocukları kitap okumaya yönlendirerek onların okuma tutumlarını geliştirmek için gayret sarf etmeleri gerekmektedir. Böyle bir çaba, gelecekte onların bilişsel bazı becerilerini de olumlu yönde etkileyebilir.

Kitaplara İnternet üzerinden erişebilmenin öğretmen adaylarının kitaplara olan ilgilerini arttırdığı sonucundan (Yalman, Özkan ve Başaran, 2015) hareketle, basılı kitapların yanında elektronik ortamda yer alan kitapların sayısının artmasının öğrencilerin kitaba olan ilgisini artırarak okuma tutumlarını olumlu yönde etkileyebileceği ifade edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akkaya, N., ve Özdemir, S. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi (İzmir-Buca örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 75-96.
- Arı, E. ve Demir, M. K. (2013). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arslan, Y., ve Çelik, Z., Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 113-124.
- Bağcı Ayrancı, B. (2017). A study on choosing tales for utilising as teaching materials in Turkish language education. *Journal of Education and Training Studies*, 5(12), 174-189.
- Balcı, A. (2009a). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Düzeyleri. *Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 4(4) 1308-1330.
- Balcı, A. (2009b). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Balcı, A., Uyar, Y., ve Büyükkiz, K. K. (2012). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, kütüphane kullanma sıklıkları ve okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 965-985.
- Başaran, M., ve Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 73-92.
- Baştuğ, M., ve Keskin, H. K. (2013). Ergenlik dönemi okuma tutumu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(4).
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 2(1), 411-428.
- Demir, T. (2009). İlköğretim II. kademe öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma (Gazi Üniversitesi örneği). *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(3), 717-745.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitim sözlüğü*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğan, B., ve Çermik, H. (2016). Kitap okumaya yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *NWSA Education Sciences*, 11(4), 168-183.
- Gömleksiz, M. N. (2004). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1).
- Güzel, İ. (2014). *Öğretmen adaylarının okuma tutumları ve yazma tutumları arasındaki ilişki (Muş Alparslan Üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karakuş Tayşi, E. (2007). *İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin hikâye ve deneme türü metnilerindeki okuduğunu anlama becerilerinin karşılaştırılması (Kütahya ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kırmızı, F. S., Fenli, A., ve Kasap, D. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3(1), 354-367.
- Koçak, B., Kurtlu, Y., Ulaş, H., ve Epçaçan, C. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme düzeyleri ve okumaya yönelik tutumları arasındaki ilişki. *EKEV Akademi Dergisi*, 61(61), 211-228.
- Kuzu, T. S., ve Doğan, T. (2015). Öğretmen adaylarına yönelik okuma tutum ölçeği geliştirme. *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 771-786.
- Mete, G. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya ili örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 43-66.
- Odabaş, H., Odabaş, Y., ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- Ogurlu, Ü. (2014). Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin okuma ilgisi, tutumu ve eleştirel okuma becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 15(2), 29-41.
- Özdemir, S. (2013) *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlık ve tutumlarıyla fen, matematik derslerindeki akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: İzmir-Buca ilçesi örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sallabaş, M. E. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 141-155.
- Sarar Kuzu, T. ve Doğan, T. (2015). Öğretmen adaylarına yönelik okuma tutum ölçeği geliştirme. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 771-786.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim, kuramdan uygulamaya* (10. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Susar Kırmızı, F., Fenli, A. ve Kasap, D. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3(1), 354-367.
- Türkçe Sözlük (2011). Ankara: TDK Yayınları.
- Türkyılmaz, M. (2012). Bilgi iletişim teknolojilerinin okumaya yönelik tutuma etkisi. *Bilgi Dünyası*, 13(2), 477-493.
- Yalınkılıç, K. (2007). Türkçe öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutum ve görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 225-241.
- Yalman, M., Özkan, E. ve Başaran, B. (2015). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi: Dicle Üniversitesi örneği. *EKEV Akademi Dergisi*, 61(61), 463-478.
- Yalman, M., Özkan, E. ve Kutluca, T. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerine betimsel bir araştırma: Dicle Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 14(2), 291-305.